

В У О Р С Н Д И С
 Суд. б. № 8-7/1983

Всрх. С. С. СССР

112

В У О Р С Н Д И С

ЛИТОВСКОЕ ТАРЫБЮ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЕ РЕСПУБЛИКАНОС ВАРДЖ

1983 м. gruodžio mėn. 2 d.

Vilniaus mieste

Lietuvos TSR aukščiausiojo teisio teisminė bendžiamųjų
 bylų kolegija, susidedanti iš
 pirmininkaujantiojo M. IGNOTO,
 liaudies tarėjų: A. Grigalavičienės ir A. Ružo,
 sekretoriaujant V. Čeikauskaitėi,
 dalyvaujant prokurorui J. Bakušioniui,

viešame teisiamajame posėdyje išnagrinėjo bendžiamąją bylą, kurioje
 T a k e v i č i u s Sigitas Juozas, Motiejaus s., gimęs
 1938 m. lapkričio 7 d. Lietuvos TSR, Lazdijų raj., Gudonių
 km., TSRS pilietis, lietuvis, nepartinis, nevedęs, išsila-
 vinimas sukėtas teologinis, karo priešininkas, neteistas,
 dirbo Vilkaviškio rajono Kybartų parapijos klebonu, gyveno
 Vilkaviškio rajone, Kybartų m.,

kaltinamas nusikaltimu, numatytu Lietuvos TSR bendžiausioje kodekso
 68 str. 1 d.

Išnagrinėjusi bylą, teisminė kolegija

n u s t a t ė :

teisiamasis S. J. Jankevičius, būdamas priešiškų tarybinei santvarkai
 pašiary, siekdamas sušalinti Tarybų valdžią ir dangstydamasis
 tikinčiąją teisę gynimu, nepaisydamas, kad už antivalstybinę veik-
 lą 1973 m. rugpjūčio 29 d. Lietuvos TSR prokuratūros buvo oficia-
 liai įspėtas, 1978-1983 metų gegužės mėn. laikotarpiu sistemingai
 kėdžia ir rešta šmeiklo tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką,
 ragino prieš ją kovoti, kenkė TSRS tarptautinį prestižą. Panėka-
 luose tikintiesiems bei taip vadinamo "tikinčiųjų teisams ginti
 katalikų komiteto" vardu paruoštuose bei išplatintuose "dokumentuo-
 se" S. J. Jankevičius pateikdavo iškreiptus faktus, šmeiklinius
 prasimanymus, sukėlino smegenis, padariusius nusikaltimus prieš
 tarybinę santvarką bei skatino pasekti jų pavyzdžius. Šmeikdamas
 tarybų valstybės politiką bažnyčios ir tikinčiųjų atžvilgiu, jis
 ragino pažeidinėti tarybinius įstatymus, reguliuojančius bažnyčios

КГБ Литовской ССР
 10 Отдел
 № 1041906
 07.12.1983 г.

atskyrimą nuo valstybės, ir nepoklusti vietinės valdžios organams.

Siekdamas antitarybinių tikslų, S.J.Šankevičius pasakė pamokslus Vilkaviškio rajono Kybartų bažnyčioje - 1978 m. gruodžio 3 d., 1980 m. vasarį 21 d., balandžio 23 d., lapkričio 2 d., 1982m balandžio 18 d., 1983 m. sausio 30 d. ir vasario 6 d., Plungės rajone Varduos bažnyčioje - 1979 m. liepos 7 d., 1980 m. liepos 3 d. ir 1981 m. liepos 7 d., Vilkaviškio rajono Alvito bažnyčioje - 1978m liepos 30 d., Ignalinos rajone Ceikinių bažnyčioje - 1980 m. balandžio 18 d., Radviliškio rajone Sidabravė bažnyčioje - 1980 m. spalio 17 d., Raseinių rajone Vidaklės bažnyčioje - 1981 m. birželio 13 d., Vilkaviškio rajono Alkanėnų bažnyčioje - 1981 m. birželio 22 d. Juos teigė, kad valdžios organai administracinėmis priemonėmis varžo pagrindines tikinčiųjų ir bažnyčios teises, ypač diskriminuoja tikintį jaunimą ir mokslėiviją, persekioja tikinčiuosius ir dvasiškinius, sąmoningai nekevoja su dvasiškųjų ir bažnyčių užpuolimais, nesilaiko priemonių išlaikyti kunigų tikrąjį šediką. S.J.Šankevičius pamoksluose įrodinėjo, kad Tarybų Lietuvoje susiklosčius socialistiniam gyvenimui būdai plačiai paplito girtavimas, alkoholizmas, chuliganizmas, paleistuvystė ir venerinės ligos. S.J.Šankevičius ragino tikinčiuosius daugiam jėgų ir laiko skirti vedinamam "tautos atgimimo" reikalui, propagavo pasipriešinimo tarybinei santvarkai idėjas.

1978 m. lapkričio 13 d. S.J.Šankevičius, kartu su autištuoju A.Švarinsku ir kitais asmenimis pasivėdino "Tikintųjų teisoms ginti katalikų komitetu". Būturėdamas jokių įgaliojimų ir valdžios organų leidimo S.J.Šankevičius, kaip šio "komiteto" narys, dalyvavo paruošiant, pasirašė bei dalyvavo išplatinant "dokumentus" Nr. Nr. 1-5, 7, 9-12, 15-17, 19, 22, 24-28, 30-31, 34-37, 39-45, 48-53. Šie "dokumentai" buvo adresuoti TSKP CK Generaliniam sekretoriui, TSKP Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui, LKP Centro komitetui ir Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui, o taip pat TSKP Generaliniam Prokurorui ir Lietuvos TSR prokurorui. Kai kurie iš šių "dokumentų" buvo adresuoti JUNGRO organizacijai prie SES, tarptautinei konferencijai "Už taiką ir laimingą visų vaikų ateitį", o šventėrybei Romos katalikų bažnyčios galvai popiežiui Jonui-Pauliui II, Helsinkio baigiamąjį aktą pasirašiusių valstybių vyriausyboms. Dar kiti "dokumentai" buvo pavadinti kreipimais į viso pasaulio krikščionis, tikinčiuosius ir geros valios žmones, Lietuvos katalikų bažnyčios ordinarus ir kunigus, Lietuvos katalikų bažnyčios

vyskopus ir vyskupijų valdytojus, tikinčiuosius. Šiuose rašiniuose S.J. Tankevičius šmeižė Tarybų valstybės politiką bažnyčios ir tikinčiųjų atžvilgiu, tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką, ragina prieš ją kovoti. S.J. Tankevičius, kurdamas ir pasirašydamas šmeižikiškus "dokumentus", siekė, kad jie patektų į kapitalistinių šalių, skleidžiančių šmeižtą prieš TSRS, propagandos centrus. 1978 m. lapkričio 22 d. Maskvoje, V. Kapitančiuko bute, taip vadinamojo krikščioniškojo komiteto surušto "spaudos konferencijos" metu, S.J. Tankevičius perdavė užsienio spaudos korespondentams "katalikų komiteto dokumentus Nr. 1-4, Be to, platino tikslu kartu su kitais "komiteto" nariais perdavė atskirus "komiteto" "dokumentus" G. Jakuninui (Nr. 1, 5, 9-11, 13-15, 17, 21-23), V. Kapitančiukui (Nr. Nr. 1, 10, 21-23), T. Velikanovai (Nr. Nr. 12, 21, 23), A. Jokubauskui (Nr. Nr. 1-5, 7, 9-12, 15-17, 19), A. Šeškevičiui (Nr. 3), ir V. Seliokei (Nr. 5).

S.J. Tankevičius 1978 m. lapkričio 22 d. dalyvavo sukuriant ir pasirašė bendrą su taip vadinamu "Krikščionių komitetu" giat tikinčiųjų teise TSRS" dokumentą, adresuotą Popiežiui Jonui Pauliui II, kitiems krikščioniškųjų bažnyčių vadovams ir bendruomenių komitetams, ginantiems tikinčiųjų teises, JAV prezidentui Karteriui. "Dokumente" šmeižikiškai teigiama apie tikinčiųjų persekiojimą TSRS ir užsienio institucijos provokuojamas kiltis į Tarybų šalies vidaus reikalus.

Siekdamas, kad būtų plėčiama propagandinė kampanija prieš TSRS, S.J. Tankevičius 1978 m. gruodžio 8 d. pritarė ir pasirašė kaip "katalikų komiteto" narys taip vadinamos Helsinkio susitarimai ranti TSRS Maskvos grupės "dokumentą" Nr. 69, pavadintą "30 metų visuotinei žmogaus teisių deklaracijai". Jis adresuotas pasaulio visuomenei. Jame teigiama, kad Tarybų Sąjungoje pažeidžiamos sąžinės laisvė ir kitos konstitucijos garantuotos teisės.

Be to, S.J. Tankevičius 1979 m. rugpjūčio mėnesį parašė ir atspausdino taip vadinamą "atvirą" laišką Lietuvos TSK prokurorui, kuriame atvirai šmeižė tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką, kaltino ją bažnyčios ir tikinčiųjų persekiojimu, girtuokliavimo toleravimu ir kitais prasimanymais suikeltiniais. Šį "dokumentą" jis padaugino, pasiuntė Lietuvos ordinarams, Maskvos m. gyventojams G. Jakuninui, V. Kapitančiukui, T. Velikanovai, "Tiesos" laikraščio redakcijai. S.J. Tankevičius 1982 m. organizavo parodą rinkimą po šmeižikiškų dokumentu-pareiškimų LKP CK Pirmajam sekretoriui.

Ieškodamas subtilesnių antitarybinės veiklos formų S.J.Tamkevičius 1982 m. gruodžio 26 d. be valdžios organų leidimo vietoje Kybartų bažnyčios šventoriuje suorganizavo kalėdinę eglutę ten kelių šimtų susugusių ir vaikų skivaizdoje, pateikdamas gyvenime pasitaikančius trukumus, išjuokė tarybinę santvarką. Informaciją apie kalėdinę eglutę buvo patalpinta "LKB kronikos" Nr.56 ir užsienyje panaudota antitarybinėmis propagandos tikslais.

Nuo 1972 metų S.J.Tamkevičius bendradarbiavo nelegaliame antitarybinio turinio leidinyje "Lietuvos katalikų bažnyčios kronika". Jis perduodavo patalpinti į šį leidinį savo paties sukurtus antitarybinio ir šmeižikiško turinio pareiškimus, už valstybinį nusikaltimą nuteistos N.Sadūnaitės laiškus, o kartu su kitais "katalikų komiteto" nariais, - šio "komiteto" dokumentus. Tokiu būdu "LKB kronikoje" (Nr.3) buvo patalpinti, "Siano parapijos vikaro kun. Sigito Tamkevičiaus pareiškimas LTSR prokuratūrai", S.Tamkevičiaus "Pareiškimas Alytaus rajono laikraščio "Komunistinis rytas" redakcijai" (Nr.18), "Siano parapijos vikaro kunigo Sigito Tamkevičiaus pareiškimas Lietuvos TSR valstybės saugumo komiteto pirminkui" (Nr.20), "Kybartų klebono kun.S.Tamkevičiaus pareiškimas Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui" (Nr.27), "Kunigo Sigito Tamkevičiaus atviras laiškas LTSR prokuratūrai" (Nr.40), "Pareiškimas LKP CK Pirmajam sekretoriui" (Nr.51). Be to, "LKB kronikos" Nr.34 ir 39 buvo patalpinti nuteistos už valstybinį nusikaltimą N.Sadūnaitės laiškai bei jų pagrindu paruoštos informacijos, o "LKB kronikos" Nr.Nr. 26-39, 42, 44-47, 52 ir 57 - "katalikų komiteto" dokumentai" Nr.Nr.1-5, 12, 15-16, 20-22, 31-34, 39-41, 42, 45, 50-51 ir 53. Su šia medžiaga paminėti "LKB kronikos" numeriai buvo išplatinti Lietuvos TSR ir užsienyje. Panaudojami šią medžiagą užsienio reaktiniai propagandos organai plėtė šmeižto kampaniją prieš Tarybų Sąjungą.

I r o d y m u s a n a l i z e

Toliau esančiame posėdyje S.J.Tamkevičius kaltu nepripažino. Jis pareiškė, kad paėmė jau minėtus pamokslus, įėjo į "katalikų komiteto" sudėtį, dalyvavo paruošiant ir pasirašė jam kaltinimo ne inkriminuotus komiteto "dokumentus", keturių iš jų maskvoje perdavė užsienio korespondentams, pasirašė bendrą su "krikščioniškosios kuoju komitėtu" p kreipimąsi, adresuotą popiežiui, kitoms religinėms institucijoms ir buvusiam JAV prezidentui Karteriui, pasirašė

"Helsinkio susitarimo vykdymui remti TSKB Maskvos grupės" dokumentą Nr. 69, Kybartų bažnyčioje perskaitė tikintiesiems pareiškimą LKP CK Pirmajam sekretoriui, parašė, atspausdino ir išsiuntė "atvirą laišką" Lietuvos TSKB prokurorui, dalyvavo suorganizuojant kalėdinę eglutę Kybartų bažnyčios šventoriuje. S.J. Tankevičius tvirtino, kad Tarybų valdžios neįsikišė ir nešėnino, prieš tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką nekovojo. Jis teigė, kad bažnyčio ir tikintieji yra diskriminuojami, todėl, sakydamos pamokslus, dalyvaujamas "katalikų komiteto" veikloje bei pasirašydamas jo bei kitus dokumentus, gynė bažnyčią ir tikėjimą. S.J. Tankevičius parodė, kad pamokluose neįsikišė tarybinės valstybinės ir visuomeninės santvarkos, o kėlė pasitaikančius gyvenimo trūkumus ir žmonių ydas, nurodė, kad pažeidinėjamos konstitucinės piliečių teisės. S.J. Tankevičius tvirtino, kad minėtų dokumentų ir pamokslų tarinyje nebuvo dvysiskaitės. Jis tvirtino, kad prie kalėdinės eglutės buvo paminėti kvi kurie trūkumai prekyboje, tačiau tarybinė santvarka nebuvo išjuokta.

S.J. Tankevičius tvirtino, kad, leidžiant "TSKB kroniką", bendradarbiau, savo pareiškimą, R. Sadūnaitės laišką, "katalikų komiteto" "dokumentų" publikuoti neperdavė.

Toliau S.J. Tankevičius kaltė įrodė.

Lindytojai A. Mašys, J. Markevičienė, R. Jonaitis, P. Mikuras, R. Sekreševičius, R. Tolmanskienė, V. Petkaitytė, R. Jurgelaitis, R. Gervaičiūtė, V. Žvikas, J. Lastauskaitė, J. Filipovas, P. Lilionis ir V. Markevičius parodė, kad jie išklausė S.J. Tankevičius pamokslus Kybartų, Varduvos, Alvito, Ceikinių, Sidabravo, Viduklės ir Alksėnų bažnyčiose, juos užrašė į magnetofono juostelę. Lindytojai parodė, kad S.J. Tankevičius pamokslus pasakė dideliame tikinčiųjų skaičiui. Pamokluose teigė, kad valdžios organai administracinėmis priemonėmis varlo pagrindines tikinčiųjų ir bažnyčios teises, ypač diskriminuoja tikintį jaunimą ir moksleiviją, sukurdami jiems nepakantumo atmosferą mokyklose ir darbovietose, persekioja tikinčiuosius ir dvasiškiaus, sąmoningai nekovoja su dvasiškųjų bažnyčių užpuolimais ir apiplošimais, nesiekia išaiškinti kunigų tikrųjų lūdimų.

Magnetofono juostelių su šių pamokslų įrašais apžiūrinus nustatyta, kad minėti lindytojai teisingai įvertino S.J. Tankevičius pamokslų turinį ir idėjinę kryptį. Bevyzdžiai, pamokslas, pasakytas 1980 m. balandžio 10 d. Ceikiniuose Helsinkio grupės nario kunigo Garucko mirties metinių proga, S.J. Tankevičius pasakė: "...Šiandien bažnyčia mūsų tautoje eina Golgotos keliu. Šiandien bažnyčia mūsų tautoje yra kryžiuojama... ir šitam Kristaus bažnyčios kryžiavimui šiandien pamaudojame vienas...". Tame pačiame pamokslas apibūdina...

komunistinę ideologiją, S.J.Tankevičius kalbėjo: "... Trečiasis ginklas, kurį vartoja valdiški bedieviai, norėdami nukryžiuoti Kristaus bažnyčią, tai melas. Prievarta savyje yra bjauri, nemoniška, ir todėl, kad ją naslėpti, naudojamas melas. Ir šitą melą mes girdime per radiją, šitą melą skaitome. Ir mes, Lietuvos kunigus, Lietuvos tikinčiuosius bando įtikinti, kad ta virvė, kurią mes noria ant kaklo, yra ne virvė, o gražus kaklaraištis, kad tada, kai mus nori palaidoti, uždusinti, nori mus įtikinti, kad mes turime visas sąlygas kvėpuoti, gyventi, žydėti. Šitas melas tarnauja prievarčiai užmaskuoti, šitas melas tarnauja ir bedievių ideologijai..."

Pamokslams pasirinkdamos perankias temas ir medžiagą joms, S.J.Tankevičius sąmoningai apdorodavo ją norian kryptimi, darydavo nepagrįstas ir neteisingas apibendrinimus, kad apšmeižti tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką.

S.J.Tankevičius pamoksluose kvietė nesilaikyti tarybinę įstatymų, reguliuojančių bažnyčios ir valstybės santykius, nepaklusti vietiniams valdžiai, daugiau laiko ir jėgų skirti "tautos atgimimo" reikalui. Jis gyrė ir aukštino asmenis, veikusias prieš tarybinę santvarką ir skatino sekti jų pavyzdžiu. Pamoksle V.Jaungelio laidotuvėse jis sakė: "...Reikie žmonų, kurie šiandieninėse sąlygose turėtų ryžto, drąsos aukotis, kentėti už dievą ir tėvynę..."

Pamokslus turinys ir kitą S.J.Tankevičiaus pamokslų. Juose teigė, kad socialistinio gyvenimo būdo pasekoje Lietuvoje plačiai paplitę girtavimas, nusikaltatumas, venerinės ligos, planingai ir sistemingai vykdomas dvasinis vaikų luošinimas.

Toks yra S.J.Tankevičiaus pamokslų idėjinis kryptingumas bei jų šmeižtiškumo ir antitarybiškumo pagrindiniai bruožai.

"

S.J.Tankevičiaus parodymais, taip pat kitais bylos įrodymais nustatyta, kad 1978 m. lapkričio 13 d. kelias kunigus, jų tarpe ir S.J.Tankevičius, pasivadino "tikinčiųjų teisėms ginti komitetu". Jie tam neturėjo dvasinės vyresnybės įgaliojimų ir valdžios organų leidimo. S.J. Tankevičius pareiškė, kad "komiteto" tikslas atkreipti tarybinės vyriausybės dėmesį į tikinčiųjų teisių pažeidimus ir suvaržymus. "Katalikų komitetas" užsėgė ryšius su "krikščioniškosios komiteto" Maskvoje. Bylos įrodymais nustatyta, kad S.J. Tankevičius dalyvavo 1978 m. lapkričio 22 d. Maskvoje, V.Kapitančinko bute surengtoje "spaudos konferencijoje", perdavė užsienio korespondentams pirmuosius keturis "komiteto" dokumentus.

Apie šią konferenciją 1979 m. vasario 1 d. perdavė Vatikano radijas, kuris, o taip pat ir renkiamas laikraštis "Europos lietuvis" paskelbė ir pirmuosius keturis "katalikų komiteto" dokumentus.

Bylos įrodymais nustatyta, kad nuo 1978m. lapkričio mėn. iki 1983 m. gegužės mėn. "katalikų komitetas" paruošė 54 dokumentus. Jie prijungti prie baudžiamosios bylos. "Dokumentus" pasirašiusių asmenų tarpe nurodytas ir S.J. Tamkevičius. Rašybos ekspertas nustatė, kad 16 dokumentų (Nr. Nr. 1-3, 4-5, 7, 9-11, 13, 22, 24, 26, 35, 42, 52 ir 53) pasirašė S.J. Tamkevičius. "Dokumente" Nr. 17 egzempliorius, paliktas Gardino mitinėje, atpažadintas rasta pas S.J. Tamkevičių rašomojoje mašinėle "Erika" Nr. 536941.

S.J. Tamkevičiui dalyvaujant paruošti, jo pasirašyti ir išplatinti dokumentai yra šmeižikiško pobūdžio. Juose bendama sukompromituoti tarybinius įstatymus, reguliuojančius bažnyčios atskirumą nuo valstybės, sukštinausi Petkus, Jakuninas, Budko, Skuodis, Sazonas, Sverinskis, suteikti už itin pavojingus valstybinius nusikaltimus, pritarimas jų nusikalstamai veiklai, o už jų suėmimą ir suteisimą kaltinami tarybiniai teisingumo organai. Šiose "dokumentuose" įrodinėjama, kad Lietuvoje persekiojami tikintieji, dvasiškai laukiami vaikai ir jaunimas, ateistinio auklėjimo poveikyje vyksta esmės degradavimas ir vystosi amoralumas. Dėl to Lietuvoje šių dokumentų pradoma užsienio valstybių pagalbos tarimui kenčiančiai lietuvių tautai.

Štai, pavyzdžiui, "dokumente" Nr. 12, adresuotame JUNUSKO organizacijai prie KRO, nurodoma, kad "vaiko teisių pažeidimai Lietuvos TSR kaip reta pasaulyje", tvirtinama, kad "iš vaikų atimta daug pagrindinių teisių, kad jie "neturi teisės būti auklėjami pagal tėvų įsitikinimus", prašoma šią tarptautinę organizaciją "iškelti ir viešai pamerkti Lietuvos TSR vykdomą tikinčiųjų vaikų diskriminaciją".

"Dokumente" Nr. 5, vertinanti naujuosius religinių susivienijimų nuostatus, rašoma: "Jeigu tarybinė vyriausybė vers žuogius ir tikinčiuosius laikyti šiu antihumanišką, antikonstitucinį, prieštaraujantį Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai ir kitoms tarptautiniams 1983 susitarimams, nuostatų, tautoje bus sukeltas smagus milijonai tikinčiųjų patijus nukriaušti ir pašalinėti...". Šiame "dokumente" S.J. Tamkevičius ir kiti pasirašę jo bendraminčiai, neturėdami nei juridinės, nei moralinės teisės kalbėti lietuvių tautos vardu, sąmoningai iškreipdami juridinio dokumento esmę ir turinį, turėjo tikslą įtikinti pasaulio visuomenę, kad Tarybų Lietuvoje pažeidinėjamos konstitucinės piliečių teisės.

"Dokumente" Nr.24 tarybinis Lietuvos laikotarpis palyginamas su carizmo laikais.

Panašus šmeižikiškas pobūdis yra ir kitų S.J.Tankevičiaus paruoštų "katalikų komiteto" dokumentų. Juose iškraipyti atskiri reiškiniai ir faktai, daromos spekuliatyvinės, tikrovės neatitinkančios ir tendencingos išvados.

Tokio pobūdžio yra ir pareiškimas LKP CK Pirmajam sekretoriui, kurį, kaip pripažino S.J. Tankevičius ir parodė parengtinio tardymo metu liudytojos A.Kačulaitienė ir J.Pačaitė, S.J.Tankevičius perskaitė Kybartų bažnyčioje ir pasiūlymą pasirašyti. Pareiškime daromi tokie apibendrinimai: "...išvolgiant į tokią gyvenimo tikrovę, kyla klausimai: kur mes gyvename? Mes įtikinėjami, kad esame pačios demokratiškiausios šalies piliečiai, bet demokratiją kol kas matome tik popieriuje... Nejaugi tarybinės valdžios atstovai nemato moralinio purvo netikinčioje jaunimo tarpe, kuris užpildo kalėjimus, pataloses darbų kolonijas, venerinius ligų dispensarius, kad reikia visas jėgas nukreipti į tikinčioje jaunimo terorizavimą. Foršasi mintis, kad tai daroma sąmoningai..."

Šis "pareiškimo" paruošimo ir platinimo procesą ir tikslą parodo lyginamoji apžūra, kurios metu nustatyta, kad pirminiais kai kurie "pareiškimo" panaudoti, taip vadinamieji faktai, buvo patalpinti "LKB kronikos" 49 ir 50 numeriuose, o po to jie buvo "katalikų komiteto" dokumente Nr.50 paruošimo pagrindu. Dar vėliau, juos papildžius kai kuriais entracilinis faktais, buvo paruoštas šis "pareiškimas", kuris patalpintas "LKB kronikos" Nr.51. Tuo tarpu "katalikų komiteto" dokumentas Nr.50 - "LKB kronikos" 52 numeryje. Tokiu būdu akivaizdžiai siekta tuos pačius taip vadinamus faktus ir šmeižikiškas išvadas kaip galima plačiau paskleisti.

Bylos įrodymais nustatyta, kad Lietuvos TSB prokuroras 1979 m. rugpjūčio 29 d. S.J.Tankevičiui už antivisionomeningą veiklą pareiškė oficialų įspėjimą. Šį aktą S.J.Tankevičius panaudojo naujam antitarybinio pobūdžio išpuoliui: parodė ir išplatino taip vadinamą atvirą laišką Lietuvos TSB prokurorui. Jame S.J.Tankevičius rašė "...Nejaugi taip nepasitikima ateistine propaganda, kad bijoma, jog vienas kitas kunigas sugrius, ką Lietuvos bėdieviai per 55 metus atstov? Nejaugi Lietuvos TSB vyriausybė mano, kad su laida galima nugalėti idėją ir sustabdyti religinį tautos atgimimą... Neužmirškite, kad Lietuvos katalikų bažnyčia, tai ne Rusijos pravoslavų bažnyčia, kur ateistinė valdžia per sen klaukus vyskopus gali apkarsti bažnyčią ir terorizuoti kunigus bei tikinčiuosius. Lietuvoje kitaip niekada nebūna, nes

9 120

Šv.Tėvas gyvena ne Maskvoje, o Vatikane...."

Sis laiškas buvo patalpintas "LRS kronikos" Nr.40, išplatintas Lietuvoje ir užsienyje.

Įrodyta, kad S.J.Tankevičius, kaip prisijungęs "katalikų komiteto" narys 1978 m. lapkričio 22 d. dalyvavo sukuriant ir pasirašė bendrą su taip vadinamu "krikščioniškuoju komitetu" "dokumentą" adresuotą Popiežiui Jonui-Pauliui II, o 1978 m. gruodžio 8 d. pasirašė Belsinkio susitarimui remti TSRS Maskvos grupės "dokumentą" Nr. 63, pavadintą "30 metų Visuotinei Baigėms teisių deklaracijai".

S.J.Tankevičius paruošti bei pasirašyti "katalikų komiteto" bei kiti antitarybiniai dokumentai kratų metu buvo surasti pas Maskvos gyventojus G.Jakuniną, V.Kapitančinską, T.Velikanovą, Dzungilį gyventoją V.Belicką, Gergėjų m. - A.Beskevičių, Radviliškių rajono Pociūnėlių kaimo gyventoją A.Jokubauską. "Katalikų komiteto" 44 dokumentai buvo perduoti į užsienį. Te ir siekė S.J.Tankevičius. O ten buržuaziniai propagandos organai juos plačiai panaudojo veikloje prieš Tarybų Sąjungą. "Vatikano radijos", radijo stotis "Laisvė" pastoviai transliuodavo šių dokumentų tekstus, bei jų komentarus. Reakcingosios lietuvių išeivijos laikraščiai "Tėviškės šiluriai", "Darbininkas", "Bregos", "Europos lietuviai" ir kt. juos talpino savo puslapiuose.

S.J.Tankevičius, pasirinkdamas vis naujas antitarybinės veiklos formas ir siekdamas savo priešiškas idėjas paskleisti kaip galima plačiau, 1982 m. gruodžio mėnesį Rybartų bažnyčios šventoriuje suorganizavo renginį kalėdinė eglutė.

Buržuazdamas šio fakto, S.J.Tankevičius tvirtino, kad tai buvo vien tik religinio turinio renginys.

Dylos įrodymais nustatyta, kad prezidentas renginiui bažnyčioje kunigas V.Jalinskas pasakė pamokslą. Liudytojas J.Birvenakis parodė, kad pamokslininkas paskelbė, jog 1940 metais Lietuvai prasidėjo sunkus laikotarpis, susijęs su nekaltų žmonių persekiojimais ir trėmimais. Analizuodamas ekonominės šiaurinės gyvenimo problemas, pamokslininkas iškreiptai aiškino atakius trūkumus bei jų priežastis ir teigė klausytojams, kad lietuvių tentai gresia nutautėjimas ir išnykimas. Kaip parodė liudytojas J.Birvenakis, po pamokalo S.J.Tankevičius pakvietė susirinkusius prie kalėdinės eglutės. Šio liudytojo, o taip pat A.Mošio, V.Bavickaitės parodymais nustatyta, kad kalėdinės eglutės renginį stebėjo apie 800 žmonių, tame skaičiuje iki 200 ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų. Renginio metu S.J. Tankevičius minios ekvivaldoje provokaciniams klausimais

ir replikomis atgavosi dar pasitaikančiais ekonominiais sunkumais. Vien šios renginio jis siekė nuteikti susirinkusius prieš tarybų santvarką.

Nurodytais motyvais šis renginys vertintinas kaip antitarybinis ir užgaulius pobūdžio inscenizacija.

S.J.Tankevičius parodė, kad su "LKB kronika" jis susipažino tik parengtinio turinio metu. Šis jo aiškiai nepažįsta. Bylos įrodymais nustatyta, kad jis aktyviai bendradarbiavo leidžiant šį antitarybinį leidinį.

S.J.Tankevičius pareiškimai, kreipimaisi buvo pastoviai talpinami "LKB kronikoje". Nuo 1972 m. kovo 19 d. šis pagrindinis leidinys paskelbė apie S.J. Tankevičių apie 40 publikacijų. Pirmoji jų - šiuo parapijos vikaro S.J.Tankevičiaus pareiškimas, rašytas Lietuvos TSR prokurorui 1972 m. gegužės mėn., patalpinta "LKB kronikos" trečiajame numeryje, kuris išleistas 1972 metais. Kai kurie S.J. Tankevičiaus pareiškimai, adresuoti tarybinėms įstaigoms, "LKB kronikoje" būdavo paskelbiami anksčiau, negu juos gaudavo nurodytos įstaigos. Pavyzdžiui, jo pareiškimas VSK pirmininkui gautas 1975 m. spalio 1 d., tuo tarpu "LKB kronikos" Nr.20 jis paskelbtas 1975 m. rugpjūtį 28 d. Panašių pavyzdžių yra ir daugiau.

Kaip patvirtino lyginamoji apžiūra, S.J.Tankevičiaus pareiškimai, patalpinti "LKB kronikoje" atitinka jų originalams, gautiems tarybinėms įstaigoms.

"LKB kronikos" Nr.Nr. 34 ir 39 patalpinamos bei publikacijos, pavadintos "Roko Rijošė Sadūnaitė", juose komentuojami bei plačiai cituojami R.Sadūnaitės laišakai.

Kratos metu 1980 m. balandžio 17 d. S.J.Tankevičiaus namuose paimiti 4 nekykliniai apsiuviniai su perrašytais nuteistos už "LKB kronikos" daugelį ir platinių R.Sadūnaitės laiškais arba jų komentarais, o taip pat atakiri jos laiškai. Lyginamoji apžiūra nustatė, kad jie beveik pažodžiui panaudoti "LKB kronikoje".

"LKB kronika" labai aktyviai propagavo "katalikų komiteto" veiklą. Jos 36-39, 42, 44-47, 51-52 ir 57 numeruose patalpinti S.J.Tankevičiaus ir kitų "komiteto" narių skurti ir pasirašyti "dokumentai" Nr.Nr. 1-5, 12, 13-16, 20-23, 31-34, 35-42, 45, 50-51 ir 53 arba jų anotacijos.

Be to, S.J.Tankevičius ypatingai gynė ir rėmė žmonis, kurie buvo teisiami už "LKB kronikos" daugelį ir platinių. Jis apšunkė daugumą tolaiko procesų, kūrė dokumentus bei pamoksluose stengėsi

apginti, pateisinti ir išaukštinti tuos asmenis.

Auteisioji Savickaitė "LKB kroniką" daugino Kybartuose, patalpose netoli klebonijos. Ji 4 egz. "LKB kronikos" Nr. 42, o taip pat 15 pokų popieriaus ir 1200 lapų kalcės nunešė į S.J. Tankevičiaus klebonijos sandėliuką ir jie ten buvo surasti.

1974 m. kovo 20 d. S.J. Tankevičiaus bute rasti "LKB kronikos" Nr. Nr. 7, 8, o 1980 m. balandžio 17 d. - Nr. Nr. 38, 39, 40, 41, 42. "LKB kronikos" Nr. 39 atspausdintas G. Savickaitės rašomąja mašinėle.

S.J. Tankevičiaus bute rastos ir painios popieriaus lapelis. Jame išdėstyta savotiška jaunimo nuklėjimo, katalikiškojo darbo su juo programa, o taip pat pagrindinės religinės veiklos planas.

Apklausa metu S.J. Tankevičius teigė, kad klebonijos pastatas priklauso Vilkeviškio kunigui A. Liubšiai ir todėl nėra atsakingas už jo kambariuose rastą medžiagą. Kai A. Liubša parodė, kad jo asmeninės nuosavybės teisė į šį gyvenamąjį namą yra fiktyvi ir faktiškai tai nėra klebonija, o jos šeimininkas S.J. Tankevičius, pastarasis šio teigti, kad su "LKB kronika" susiję dokumentai yra ne jo ir buvo surasti mirusiojo V. Jaugelio kambarėje. Tačiau ir šis S.J. Tankevičiaus tvirtinimas nepagrįstas, nes kratų metu jis pastatų dėl dokumentų priklausymo V. Jaugeliui nepareiškė, o šią versiją iškėlė tik po to, kai buvo nustatyta, kad jis yra namo šeimininkas.

Autorinė ekspertinė davė pakankamai argumentuotą tikėtiną išvadą, kad S.J. Tankevičius yra 4 informacijų, patalpinų "LKB kronikoje", autorius.

Todėl įrodyta, kad S.J. Tankevičius bendradarbiavo, rėmė "LKB kronikos" leidimą, teikė moralinę ir materialinę pagalbą jos daugintojams ir platintojams.

Byloje esančiais įrodymais nustatyta, kad "LKB kronika" yra periodiškai einęs antitarybinis žemiškiečių dokumentų rinkinys, skirtas pirmoje eilėje užsienio antitarybiniam propagandiniam organams, kurie plačiai panaudojo jį priešiškomis ideologinėmis diverzijomis Lietuvos TSR gyventojų tarpe.

S.J. Tankevičius tvirtino, kad jis nesiekė pakirsti ar susilpninti Tarybų valdžią.

Dažnai nekartą besitas administracinėmis nuobaudomis, taip pat Lietuvos TSR prokuratūros oficialiai įspėtas už antivisožiningą veiklą, S.J. Tankevičius šias teisėtas valdžios organų priemones panaudojo kaip protektą vis naujiems antitarybinio pobūdžio išpuoliams. S.J. Tankevičiaus veiklos antitarybiškumą įrodė byloje surinkti dokumentai bei nuosprendyje pacituotos jų ištraukos. Jo antitarybinės veiklos tyčią pabrėžia ir tai, kad antitarybinio pobūdžio

panoksius antė ir vadinauo "katalikų komiteto" dokumentus kūrė sisteminiai, pastoviai ir nuosekliai, nenukrypdamas nuo savo pagrindinių teiginių. Nė vienas iš savo pamokslų ar "dokumentų" jis nepašymėjo ko nors pozityvaus iš tarybinės visuomenės gyvenimo, o atvirkščiai, - dažnai atitrenktai traktuodamas faktus tyčia iškraipydavo, atengdė juos išpūsti, gynė ir liuopsino samania, kovojančias prieš tarybinę santvarką.

S.J.Tankevičiaus pamokslų ir "katalikų komiteto" dokumentų analizė rodo, kad religiniams dalykams jis akyrė kar kas mažiau dėmesio, o užsiiminėjo antivisuomenine politine veikla. Tariau religijos, bažnyčios ir tikinčiųjų teisių gynimas S.J.Tankevičiui buvo priedanga antitarybinei veiklai maskuoti.

Todėl S.J.Tankevičiaus kaltumas įrodytas. Jo veiksmui sudaro nusikaltimo, numatyta Lietuvos TSR BK 68 str. 1 d., sudėtį.

Skirdama bausmę, teisminė kolegija atsižvelgė, kad S.J.Tankevičiui Lietuvos TSR prokuratūroje buvo pareikštos oficialios įspėjimo už jo antivisuomeninę veiklą, kuri pasireiškė tarybinių įstatymų pažeidimu ir žalos darymu Tarybų valstybei. S.J.Tankevičius keletą kartų buvo bausiamas administracine tvarka. Šios administracinės priemonės S.J.Tankevičiaus teigiamu linkme nepaveikė.

Būtyje S.J.Tankevičius charakterizuojamas teigiamai.

Vadovaudamasi Lietuvos TSR baudžiamąjo proceso kodekso 331, 333 str.str., teisminė kolegija

n u s p r e n d ė :

T a n k e v i č i u s Sigitą Juozą, Notiejaus s. pripažinti keltu padarius nusikaltimą, numatyta Lietuvos TSR baudžiamąjo kodekso 68 straipsnio 1 dalyje ir nubausti laisvės atėmimo ketveriems metams. Paskirti S.J.Tankevičiui papildomąją bausmę - mūšėmą ketveriems metams.

Laisvės atėmimo bausmėi atlikti S.J.Tankevičiui paskirti griežtojo režimo patalpos darbu kolonijoje. Bausmę skaičiuoti nuo 1983 m. gegužės 6 d.

Daktinius įrodymus saugoti kartu su byla. Dvi rašomąsias mašinėles konfiskuoti.

Priteisti iš S.J.Tankevičiaus penkiadešimt vieną rub.80 kap. teismo išlaidų valstybei.

Nusprendis gelutinis, kiti dokumentai neskundžiami ir nepretuojami.

Pirminkaujantysis(pas.)

Liaudies teisėjait(pas): A. G. ir A. R.

Kuorėdas, tikėdamas H. M.

